SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2846

av Gurgin Bakircioglu (MP)

Stärk Diskrimineringsombudsmannens arbete

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka Diskrimineringsombudsmannens arbete och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur den ekonomiska risken för enskilda som söker rättslig prövning av diskriminering kan minska utan att rättssäkerheten eller den grundläggande ordningen för rättegångskostnader åsidosätts och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utveckla stödet till oberoende antidiskrimineringsverksamheter och annan tillgänglig rättighetsrådgivning så att människor får bättre möjligheter att förstå och tillvarata sina rättigheter även när DO inte driver ett enskilt ärende och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utveckla en rättssäker uppföljning av strukturell diskriminering och av hur väl de praktiska möjligheterna till rättslig upprättelse fungerar, med respekt för DO:s självständiga prioriteringar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

En rättighet utan möjlighet att få rätt riskerar att förlora sin betydelse

Svensk diskrimineringslagstiftning ska skydda enskilda mot missgynnande på grund av bland annat etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, kön och funktionsnedsättning. Men för den som utsätts för diskriminering är den praktiska frågan ofta om det finns någon att vända sig till, om ärendet kan prövas och om en rättsprocess innebär en ekonomisk risk som personen inte kan bära.

Människors möjlighet att utkräva rättigheter bör inte vara beroende av deras inkomst, bostadsort eller förmåga att själva hitta juridisk expertis. Det gäller diskriminering i arbetslivet, på bostadsmarknaden, inom utbildningen och i andra delar av samhällslivet.

Diskrimineringsombudsmannen och det lokala stödet fyller olika uppgifter

Diskrimineringsombudsmannen är en självständig myndighet som kan utöva tillsyn, driva principiellt viktiga mål och bidra till kunskap om diskriminering. Det innebär inte att varje individ som anmäler diskriminering har rätt att få sitt ärende processat av DO. Därför behöver även den som får ett negativt besked ha möjlighet att förstå vad det innebär och vilka andra vägar som finns.

Oberoende antidiskrimineringsbyråer och andra organisationer fyller en viktig funktion för människor som behöver rådgivning och stöd. När DO inte driver ett enskilt ärende behöver den som utsatts för diskriminering ändå kunna få hjälp att förstå sina rättigheter och vilka möjligheter till rättslig prövning som finns. Regeringen bör därför se över hur stödet till den lokala och oberoende antidiskrimineringsverksamheten kan utvecklas.

Organisationer med juridisk kompetens kan också hjälpa enskilda att samla bevisning, bedöma möjligheterna till rättslig prövning och få stöd under en process. Regeringen bör därför undersöka hur kvalificerade organisationer kan ges bättre förutsättningar att bistå personer som utsatts för diskriminering, inom ramen för gällande processrätt

Kostnadsrisker kan stänga dörren till domstol

Att få diskriminering prövad kan innebära kostnader för juridiskt biträde och i vissa processer risk att behöva betala motpartens kostnader. Detta kan påverka om en person vågar väcka talan, även när det finns ett legitimt behov av rättslig prövning. Utformningen av en förändring behöver prövas noga så att likabehandling, processuell balans och möjligheten att motverka ogrundade processer beaktas.

Regeringen bör därför se över hur den ekonomiska risken för enskilda som vill få diskriminering rättsligt prövad kan minska. Syftet bör vara att fler ska kunna tillvarata sina rättigheter utan att den grundläggande ordningen för rättegångskostnader, rättssäkerheten eller balansen mellan parterna åsidosätts.

Synliggör skillnader i tillgång till upprättelse

Större socioekonomiska och geografiska skillnader kan påverka människors möjlighet att söka information, anlita ombud och överklaga beslut. Uppföljningen bör därför inte enbart redovisa antalet inkomna ärenden, utan också undersöka hur människor får kunskap om sina rättigheter, vilka hinder de möter och i vilken mån olika former av rådgivning gör skillnad.

Det behövs också en mer systematisk uppföljning av återkommande och strukturella former av diskriminering. Regeringen bör därför undersöka hur kunskapen om sådana mönster kan förbättras och hur hinder för rättslig upprättelse kan följas upp. Arbetet måste genomföras utan att inskränka DO:s självständighet eller myndighetens möjligheter att prioritera sina ärenden.

Arbetet måste samordnas med EU:s nya krav på likabehandlingsorgan, samtidigt som DO:s oberoende, integriteten för anmälare och rättssäkerheten i processerna värnas. Syftet är ett diskrimineringsskydd som fungerar även för människor med små ekonomiska marginaler.

Gurgin Bakircioglu (MP)